

ZÁKLADNÍ ZÁKON SPOLKOVÉ REPUBLIKY NĚMECKO

23. KVĚTNA 1949

Preambule

U vědomí své odpovědnosti před Bohem a lidmi, prodchnut vůlí zachovat svoji národní a státní jednotu a sloužit jako plnoprávný člen ve spojené Evropě světovému míru, usnesl německý lid v zemích Bádensku, Bavorsku, Brémách, Hamburku, Hessensku, Dolním Sasku, Severním Rýně-Vestfálsku, Porýní-Falci, Šlesvicko-Holštýnsku, Virtembersku-Bádensku a Virtembersku-Hohenzollern svou ústavodárnou mocí tento základní zákon Německé spolkové republiky, aby pro přechodnou dobu dal státnímu životu nový řád. Jednal tak i za ony Němce, jimž bylo odepřeno spolupůsobit. Veškerý německý lid je vyzván, aby svobodným seburčením dokončil jednotu a svobodu Německa.

I. Základní práva

ČLÁNEK 1.

- 1) Důstojnost člověka je nedotknutelná. Dbát jí a chránit ji je povinností veškeré státní moci.
- 2) Německý lid se tak přiznává k neporušitelným a nezadatelným právům jakožto základně každé lidské společnosti, míru a spravedlnosti ve světě.
- 3) Následující základní práva zavazují zákonodárství, výkonnou moc a soudnictví jakožto bezprostředně platné právo.

ČLÁNEK 2.

- 1) Každý má právo na svobodný rozvoj své osobnosti, pokud tím neporušuje práva druhých a nepřekračuje ústavní řád nebo pravidla mravnosti.
- 2) Každý má právo na život a tělesnou nedotknutelnost. Svoboda osoby je neporušitelná. Do těchto práv lze zasáhnout jen na základě zákona.

ČLÁNEK 3.

- 1) Všichni lidé jsou si před zákonem rovni.
- 2) Muži i ženy jsou rovnoprávní.
- 3) Nikdo nesmí být pro své pohlaví, rod, rasu, jazyk, domov a původ, víru, náboženské nebo politické názory poškozen nebo zvýhodněn.

ČLÁNEK 4.

- 1) Svoboda víry, svědomí a svoboda náboženského a ideového vyznání je nedotknutelná.
- 2) Nerušený výkon náboženských obřadů je zaručen.
- 3) Nikdo nesmí být proti svému svědomí nucen k válečné službě ve zbraní. Bližší upravuje spolkový zákon.

ČLÁNEK 5.

- 1) Každý má právo volně projevovat a rozšiřovat své mínění slovem, písmem a obrazem a nerušeně se poučovat z obecně přístupných pramenů. Svoboda tisku a svoboda podávání zpráv rozhlasem a filmem jsou zaručeny. Cenzury není.
- 2) Tato práva mají omezení v předpisech všeobecných zákonů, v zákonných ustanoveních na ochranu mládeže a v právu osobní cti.
- 3) Umění a věda, bádání a učení jsou svobodné. Svoboda učení nezprošťuje věrnosti ústavě.

ČLÁNEK 6.

- 1) Manželství a rodina jsou pod zvláštní ochranou státního zřízení.
- 2) Péče o děti a jejich výchova jsou přirozeným právem rodičů a především jejich povinností. Na jejich výkon dozírá státní společenství.
- 3) Proti vůli osob oprávněných k výchově smějí být děti odloučeny od rodiny jen na základě zákona, jestliže tyto osoby neplní svou povinnost nebo kdyby děti z jiného důvodu zůstaly bez dozoru.
- 4) Každá matka má právo na ochranu a péči společnosti.
- 5) Nemanželským dětem jsou zákonodárstvím zabezpečeny stejné podmínky pro jejich tělesný a duševní rozvoj a jejich postavení ve společnosti jako dětem manželským.

ČLÁNEK 7.

- 1) Veškeré školství je pod dozorem státu.
- 2) Osoby oprávněné k výchově mají právo rozhodovat o účasti dítěte na vyučování náboženství.
- 3) Vyučování náboženství je ve veřejných školách s výjimkou bezkonfesních škol řádným vyučovacím předmětem. Vyučování náboženství probíhá v souladu se zásadami náboženských obcí, čímž není dotčen státní dozor. Žádnému učiteli nesmí být stanovena povinnost vyučovat náboženství proti jeho vůli.
- 4) Právo zřizovat soukromé školy je zaručeno. Soukromé školy jakožto náhrada veřejných škol musí být schváleny státem a podléhají zemským zákonům. Schválení je uděleno, jestliže soukromé školy svými učebními cíly a zařízeními, jakož i ve vědeckém vzdělání svých učitelů nejsou pod úrovní veřejných škol a jestliže se nepodporuje rozlišování žáků podle majetkových poměrů rodičů. Schválení je odepřeno, není-li dostatečně zajištěno materiální a právní postavení učitelských sil.
- 5) Soukromá národní škola je povolena tehdy, jestliže školská správa uzná zvláštní pedagogické zájmy nebo na návrh osob oprávněných k výchově, má-li být zřízena jako škola určitého společenství, církve nebo škola vytvářející světový názor a v obci není veřejná škola tohoto druhu.
- 6) Přípravné školy zůstávají zrušeny.

ČLÁNEK 8.

- 1) Všichni Němci mají právo pokojně a beze zbraní se bez ohlášení nebo povolení shromažďovat.
- 2) U shromáždění pod širým nebem může být toto právo zákonem nebo na základě zákona omezeno.

ČLÁNEK 9.

- 1) Všichni Němci mají právo tvořit spolky a společnosti.
- 2) Sdružení, jejichž účel nebo činnost odporuje trestním zákonům nebo jsou zaměřena proti ústavnímu řádu nebo proti myšlence smíření národů, jsou zakázána.
- 3) Právo tvořit sdružení k ochraně a prosazování pracovních a hospodářských podmínek je zaručeno každému a pro všechny povolání. Úmluvy, jež se snaží toto právo omezit nebo znemožnit, jsou neúčinné, opatření k tomu směřující jsou protiprávní.

ČLÁNEK 10.

Listovní tajemství jakož i tajemství poštovní a telekomunikační jsou neporušitelná. Omezení smějí být nařízena pouze na základě zákona.

ČLÁNEK 11.

- 1) Všichni Němci mají právo pohybovat se volně na celém spolkovém území.
- 2) Toto právo může být omezeno jen zákonem a v těch případech, kdy není zajištěn dostatečný životní základ a společnosti by vznikly mimořádné výlohy a v případech, kdy to vyžaduje ochrana před zanedbáním, ochrana před epidemiemi nebo předcházení trestným činům.

ČLÁNEK 12.

- 1) Všichni Němci mají právo svobodně volit své povolání a místo učení. Výkon povolání může být upraven zákonem.
- 2) Nikdo nemůže být nucen k určité práci, která by byla mimo rámec obvyklých všeobecných pro všechny stejných veřejných služebních povinností. Kdo by odepřel vojenskou službu se zbraní na základě svědomí, je povinen k náhradní službě. Trvání náhradní služby nesmí přesahovat trvání služby ve zbraní. Bližší upravuje zákon, který nesmí narušit svobodné rozhodování podle svědomí a musí také opatřit možnost náhradní služby, která nemá souvislost s vojenskými spolky.
- 3) Ženy nesmí být zákonem zavazovány k výkonu služby ve vojenských spolcích. V žádném případě nesmí být použity ve službě se zbraní.
- 4) Nucená práce je přípustná jen pro ty, kterým byla soudně odňata svoboda.

ČLÁNEK 13.

- 1) Obydlí je nedotknutelné.
- 2) Prohlídky smí nařizovat jen soudce, při nebezpečí z prodlení i jiné orgány stanovené zákonem a jen ve formě tam předepsané.
- 3) Jinak smějí být prováděny zásahy a omezení jen k odvrácení obecného nebezpečí života jednotlivých osob, na základě zákona i k předcházení nebezpečí hrozícího veřejné bezpečnosti a pořádku, zvláště k odstranění nedostatku prostoru, k potírání nemocí nebo k ochraně ohrožených mladistvých osob.

ČLÁNEK 14.

- 1) Vlastnictví a dědické právo se zaručují, obsah a omezení jsou stanoveny zákonem.
- 2) Vlastnictví zavazuje. Jeho užívání má zároveň sloužit k blahu společnosti.
- 3) Vyvlastnění je přípustné jen k blahu společnosti. Smí být provedeno jen zákonem nebo na základě zákona, který upraví způsob a rozsah odškodnění. Odškodnění je určeno po spravedlivém uvážení zájmů společnosti a zúčastněných osob. K určení výše odškodného lze se ve sporném případě obrátit na řádné soudy.

ČLÁNEK 15.

Pozemky a půda, přírodní bohatství a výrobní prostředky mohou být za účelem zespolečenštění převedeny do obecného vlastnictví nebo jiných forem společného hospodaření zákonem, který upraví způsob a rozsah odškodnění. Ohledně odškodnění platí obdobně čl. 14, odst. 3, věta 3 a 4.

ČLÁNEK 16.

- 1) Německá státní příslušnost nemůže být odňata. Ztráta státní příslušnosti smí nastat jen na základě zákona a proti vůli postižené osoby pouze tehdy, nezůstane-li tato bez státní příslušnosti.
- 2) Žádný Němec nesmí být vydán do ciziny. Politicky pronásledované osoby mají právo azylu.

ČLÁNEK 17.

Každý má právo obracet se sám nebo společně s druhými písemně s prosbami nebo stížnostmi na příslušné orgány a na lidové zastupitelstvo.

ČLÁNEK 17A.

- 1) Zákony o vojenské a náhradní službě mohou stanovit, že u příslušníků vojenských sil a náhradní služby je omezeno v době vojenské nebo náhradní služby základní právo svobodně vyjadřovat a rozšiřovat své mínění slovem, písmem a obrazem (čl. 5, odst. 1, první část věty), základní právo svobodného shromažďování (čl. 8) a petiční právo (čl. 17), pokud je ponecháno právo předložit společně s ostatními prosby nebo stížnosti.
- 2) Zákony, které slouží obraně včetně ochrany civilního obyvatelstva, mohou stanovit omezení základních práv svobody pobytu (čl. 11) a nedotknutelnosti obydlí (čl. 13).

ČLÁNEK 18.

Kdo zneužívá svobody projevu mínění, zejména tisku (čl. 5 odst. 11), svobody učení (čl. 5 odst. 3), svobody shromažďovací (čl. 8), svobody spolčovací (čl. 9), tajemství listovního, poštovního a telekomunikačního (čl. 10), vlastnictví (čl. 14) nebo azylu (čl. 16 odst. 2) k boji proti svobodnému demokratickému zřízení, pozbývá tato základní práva. Pozbytí a jeho rozsah vyslovuje spolkový ústavní soud.

ČLÁNEK 19.

- 1) Pokud podle tohoto základního zákona může být omezeno základní právo zákonem nebo na základě zákona, musí takový zákon platit obecně, a nikoli jen pro jednotlivý případ. Mimo to musí zákon uvést základní právo s udáním článku.
- 2) V žádném případě nesmí být základní právo porušeno ve své podstatě.
- 3) Základní práva platí i pro tuzemské právnické osoby, pokud jsou svou povahou pro ně použitelná.
- 4) Je-li někdo veřejnou mocí poškozen ve svých právech, má možnost obrátit se k soudu. Není-li stanovena jiná příslušnost, rozhodne řádný soud.

II. Spolek a země

ČLÁNEK 20.

- 1) Německá spolková republika je demokratický a sociální spolkový stát.
- 2) Všechna státní moc vychází z lidu. Lid ji vykonává volbami a hlasováními a zvláštními orgány zákonodárství, výkonné mocí a soudnictví.

ČLÁNEK 21.

- 1) Strany spolupůsobí při politické tvorbě vůle lidu. Zakládání stran je svobodné. Jejich vnitřní zřízení musí odpovídat demokratickým zásadám. O původu svých prostředků musí veřejně skládat účet.
- 2) Strany, které svými cíli nebo chováním svých stoupců míří k tomu, aby poškodily nebo odstranily svobodné demokratické zřízení nebo trvání Německé spolkové republiky, jsou protiústavní. O otázce protiústavnosti rozhoduje Spolkový ústavní soud.
- 3) Bližší upravují spolkové zákony.

ČLÁNEK 22.

Spolková vlajka je černo-červeno-zlatá.

ČLÁNEK 23.

Tento základní zákon platí zatím v obvodu zemí Bádenska, Bavorska, Brém, Velkého Berlína, Hamburku, Hessenska, Dolního Saska, Severního Rýna-Vestfálska, Porýní-Falce, Šlesvicka-Holštýnska, Wírtemberska-Bádenska a Wírtemberska-Hohenzollernu. V ostatních částech Německa bude uveden v platnost po jejich přistoupení.

ČLÁNEK 24.

- 1) Spolek může zákonem postoupit svá svrchovaná práva mezistátním orgánům.
- 2) Spolek se může k zajištění míru zařadit do soustavy vzájemné kolektivní bezpečnosti. Svolí přitom k takovému omezení svých svrchovaných práv, jež přivodí a zajistí pokojný a trvalý řád v Evropě a mezi národy světa.
- 3) Pro úpravu mezistátních sporů přistoupí spolek k úmluvě o všeobecném souborném obligatorním mezinárodním rozhodčím soudnictví.

ČLÁNEK 25.

Všeobecná pravidla mezinárodního práva jsou součástí spolkového práva. Mají přednost před zákony a zakládají práva a povinnosti bezprostředně pro obyvatele spolkového území.

ČLÁNEK 26.

- 1) Jednání, jež jsou způsobilá rušit klidné soužití národů, zvláště připravovat vedení útočné války a jsou s tímto úmyslem podniknuta, jsou protiústavní. Lez na ně stanovit trest.
- 2) Zbraně určené k vedení války smějí být vyráběny, dopravovány a dávány do obchodu jen se svolením spolkové vlády. Bližší upraví spolkový zákon.

ČLÁNEK 27.

Všechny německé obchodní lodi tvoří jednotné obchodní loďstvo.

ČLÁNEK 28.

- 1) Ústavní řád v zemích musí vyhovovat zásadám republikánského, demokratického a sociálního právního státu ve smyslu tohoto základního zákona. V zemích, okresech a obcích musí mít lid zastupitelstvo, vzešlé ze všeobecných, přímých, svobodných, rovných a tajných voleb. V obcích může být místo voleného sboru obecní shromáždění.
- 2) Obcím musí být zaručeno právo upravovat všechny věci místního rázu v rámci zákonů na vlastní odpovědnost. Také svazky obcí mají v rámci své zákonné působnosti právo samosprávy podle ustanovení zákona.
- 3) Spolek zaručuje, že ústavní řád zemí odpovídá základním právům a ustanovením odstavců 1 a 2.

ČLÁNEK 29.

- 1) Spolkové území musí být spolkovým zákonem nově rozčleněno se zřetelem na zemskou spojitost, dějinné a kulturní souvislosti, hospodářskou účelnost a sociální složení. Nové rozdělení musí vytvořit země, které by svými rozměry a výkonností mohly účinně plnit úkoly jim uložené.
- 2) V těch částech zemí, které při novém sestavování zemí po 8. květnu 1945 změnily svou zemskou příslušnost bez lidového hlasování, může lidová iniciativy požadovat do roka po počátku účinnosti základního zákona určitou změnu rozhodnutí o zemské příslušnosti. K lidové iniciativě je potřeba souhlasu jedné desetiny obyvatelstva oprávněného k volbě do zemského sněmu. Má-li iniciativa úspěch, musí spolková vláda přijmou do návrhu zákona o novém rozčlenění ustanovení o zemské příslušnosti této části území.
- 3) Po přijetí zákona je v každém území, jehož zemská příslušnost má být změněna, ta část zákona, která se tohoto území týká, předložena lidovému hlasování. Měla-li iniciativa podle odst. 2 úspěch, je nutno v každé případě na příslušném území provést lidové hlasování.
- 4) Je-li přitom zákon odmítnut alespoň v jedné části území, je znovu předložen Spolkovému sněmu. Po novém projednání musí být zákon přijat lidovým hlasováním na celém spolkovém území.
- 5) Při lidovém hlasování rozhoduje většina odevzdaných hlasů.
- 6) Postup upravuje spolkový zákon. Nové rozčlenění má být provedeno před uplynutím tří let po vyhlášení základního zákona, a jestliže je nutné jakožto důsledek přistoupení jiné části Německa, pak do dvou let po tomto přistoupení.
- 7) Postup při každé jiné změně územního stavu zemí upravuje spolkový zákon, který musí být schválen Spolkovou radou a většinou členů Spolkového sněmu.

ČLÁNEK 30.

Výkon státních oprávnění a plnění státních úkolů je věcí zemí, pokud tento základní zákon nečiní nebo nepřipouští jinou úpravu.

ČLÁNEK 31.

Spolkové právo ruší zemské právo.

ČLÁNEK 32.

- 1) Péče o vztahy k cizím státům je věcí Spolku.
- 2) Před uzavřením smlouvy, která se dotýká zvláštních poměrů země, je třeba tuto zemi včas vyslechnout.
- 3) V mezích své zákonodárné příslušnosti mohou země se souhlasem spolkové vlády uzavírat smlouvy s cizími státy.

ČLÁNEK 33.

- 1) Každý Němec má v každé zemi stejná práva a povinnosti státního občana.
- 2) Každý Němec má podle své působnosti, schopnosti a odborného výkonu stejný přístup ke každému veřejnému úřadu.
- 3) Užívání občanských práv a práv státního občana, přístup k veřejným úřadům, jakož i práva nabytá ve veřejné službě, jsou nezávislá na náboženském vyznání. Nikdo nesmí být poškozen v důsledku své příslušnosti nebo nepřislušnosti k některému vyznání nebo světovému názoru.
- 4) Výkon výsostných oprávnění je jakožto stálý úkol zpravidla přenesen na příslušníky veřejné služby, kteří jsou ve veřejněprávním stálém služebním poměru.
- 5) Právo veřejné služby je upraveno se zřetelem na obvyklé zásady úřednictva z povolání.

ČLÁNEK 34.

Poruší-li někdo při výkonu veřejného úřadu, který mu byl svěřen, povinnost, jež mu byla uložena v poměru ke třetí osobě, postihuje odpovědnost zásadně stát nebo korporaci, v jejíž službě stojí. Při úmyslu nebo hrubé nedbalosti je vyhrazen postih. Pro nárok na náhradu škody a pro postih nesmí být vyloučena žádná právní cesta.

ČLÁNEK 35.

Všechny úřady Spolku a zemí si vzájemně poskytují právní a úřední pomoc.

ČLÁNEK 36.

- 1) U nejvyšších spolkových úřadů je třeba zaměstnat v přiměřeném poměru úředníky ze všech zemí. Osoby zaměstnané u ostatních spolkových úřadů mají být zpravidla vybrány ze země, ve které jsou činné.
- 2) Branné zákony mají také brát zřetel na rozčlenění Spolku na země a jejich zvláštní místní poměry.

ČLÁNEK 37.

- 1) Neplní-li některá země spolkové povinnosti uložené jí podle tohoto základního zákona nebo podle jiného spolkového zákona, může spolková vláda se souhlasem Spolkové rady učinit potřebná opatření, aby byla země spolkovou exekucí donucena k plnění svých povinností.
- 2) K provedení spolkové exekuce má spolková vláda nebo její pověřenec právo dávat příkazy všem zemím a jejich úřadům.

III. Spolkový sněm

ČLÁNEK 38.

- 1) Poslanci Německého Spolkového sněmu jsou voleni ve všeobecných, přímých, svobodných, rovných a tajných volbách. Jsou zástupci celého národa, nejsou vázáni příkazy a pokyny a jsou podrobeni jen svému svědomí.
- 2) K volbě je oprávněn každý, kdo dovrší 21 let věku, volitelný je ten, kdo dovrší 25 let věku.
- 3) Bližší určí spolkový zákon.

ČLÁNEK 39.

- 1) Spolkový sněm je volen na čtyři roky. Jeho volební období končí čtyři roky po prvním sejítí nebo rozpuštění. Nové volby se konají v posledním čtvrtletí volebního období, při rozpuštění nejpozději po šedesáti dnech.
- 2) Spolkový sněm se sejde nejpozději třicátého dne po volbách, nikoli však před koncem volebního období posledního Spolkového sněmu.
- 3) Spolkový sněm stanoví konec a opětné zahájení zasedání. Předseda Spolkového sněmu může sněm svolat dříve. Je tím povinen, jestliže to vyžaduje třetina sněmu, spolkový prezident nebo spolkový kancléř.

ČLÁNEK 40.

- 1) Spolkový sněm volí svého předsedu, jeho náměstky a členy předsednictva. Určuje si jednací řád.
- 2) Předseda vykonává domovní právo a policejní moc v budově Spolkového sněmu. Bez jeho dovození nesmí být v prostorách Spolkového sněmu provedena žádná prohlídka ani zabavení.

ČLÁNEK 41.

- 1) Ověřování voleb přísluší Spolkovému sněmu. Spolkový sněm rozhoduje také, zda poslanec Spolkového sněmu pozbyl členství.
- 2) Proti rozhodnutí Spolkového sněmu je přípustná stížnost ke Spolkovému ústavnímu soudu.
- 3) Bližší stanoví spolkový zákon.

ČLÁNEK 42.

- 1) Spolkový sněm jedná veřejně, na návrh desetiny jeho členů nebo na návrh spolkové vlády může být dvoutřetinovou většinou veřejnost vyloučena. O návrhu se rozhoduje na veřejné schůzi.
- 2) K usnesení Spolkového sněmu je potřebná většina odevzdaných hlasů, pokud tento základní zákon nestanoví jinak. Pro volby prováděné Spolkovým sněmem může jednací řád připustit výjimky.
- 3) Pravdivé zprávy o veřejných zasedáních Spolkového sněmu a jeho výborů jsou prosty jakékoli odpovědnosti.

ČLÁNEK 43.

- 1) Spolkový sněm a jeho výbory mohou požadovat přítomnost každého člena spolkové vlády.
- 2) Členové Spolkové rady a spolkové vlády, jakož i jejich pověřenci mají přístup do všech schůzí Spolkového sněmu a jeho výborů. Musí být kdykoli slyšeni.

ČLÁNEK 44.

- 1) Spolkový sněm má právo a na návrh jedné čtvrtiny svých členů povinnost vytvořit vyšetřovací výbor, který na veřejném jednání provádí potřebné důkazy. Veřejnost může být vyloučena.
- 2) Na provádění důkazů se přiměřeně vztahují předpisy o trestním řízení. Tajemství listovní, poštovní a telekomunikační zůstává nedotčeno.
- 3) Soudy a správní úřad jsou povinny poskytovat právní a úřední pomoc.

- 4) Usnesení vyšetřujících výborů jsou vyňata z úvahy soudu. Při hodnocení a posuzování základního skutkového stavu jsou soudy svobodné.

ČLÁNEK 45.

- 1) Spolkový sněm zřizuje stálý výbor, který má hájit práva Spolkového sněmu proti spolkové vládě mezi dvěma volebními obdobími. Stálý výbor má rovněž práva vyšetřovacího výboru.
- 2) Další oprávnění, zejména pravomoc zákonodárná, volba spolkového kancléře a obžaloba spolkového presidenta, stálému výboru nepřísluší.

ČLÁNEK 45A.

- 1) Spolkový sněm jmenuje výbor pro zahraniční věci a branný výbor. Tyto dva výbory zůstávají v činnosti i v době mezi dvěma zasedáními.
- 2) Branný výbor má práva výboru vyšetřovacího.

ČLÁNEK 45B.

K ochraně základních práv a jako pomocný orgán Spolkového sněmu při výkonu parlamentní kontroly je ustanoven branný zmocněnec Spolkového sněmu. Bližší stanoví spolkový zákon.

ČLÁNEK 46.

- 1) Poslanec nemůže být nikdy soudně ani služebně stíhán ani jinak volán mimo Spolkový sněm k odpovědnosti za své hlasování nebo za výrok, který vysloví ve Spolkovém sněmu nebo v některém z jeho výborů. To však neplatí o urážlivých pomluvách.
- 2) Za jednání, na něž je určen trest, může být poslanec volán k odpovědnosti nebo zatčen jen se svolením Spolkového sněmu, nebyl-li zadržen při činu nebo během příštího dne.
- 3) Svolení Spolkového sněmu je dále zapotřebí při každém jiném omezení osobní svobody poslance nebo k zavedení řízení podle čl. 16 proti poslanci.
- 4) Jakékoli trestní řízení a jakékoli řízení podle čl. 18 proti poslanci, jakoukoli vazbu a jakékoli jiné omezení jeho osobní svobody je třeba na žádost Spolkového sněmu zastavit.

ČLÁNEK 47.

Poslanci jsou oprávněni odepřít svědectví o osobách, které jim jako poslancům nebo kterým oni jako poslanci svěřili skutečnosti, jakož i o těchto skutečnostech samých. V mezích tohoto práva odepřít svědectví je zabavení písemností nepřipustné.

ČLÁNEK 48.

- 1) Kdo se uchází o mandát ve Spolkovém sněmu má nárok na dovolenou potřebnou k přípravě své volby.
- 2) Nikomu nesmí být zabraňováno převzít a vykonávat úřad poslance. Výpověď nebo propuštění z tohoto důvodu je nepřipustná.
- 3) Poslanci mají nárok na přiměřené odškodnění zajišťující jejich nezávislost. Mají právo zdarma používat všechny státní dopravní prostředky. Bližší upravuje spolkový zákon.

ČLÁNEK 49.

Pro členy předsednictva a stálého výboru, výboru pro zahraniční věci a branného výboru a jejich první náměstky platí článek 46, 47 a 48 odst. 2 a 3 i v době mezi dvěma volebními obdobími.

IV. Spolková rada

ČLÁNEK 50.

Země spolupůsobí v zákonodárství a správě spolku Spolkovou radou.

ČLÁNEK 51.

- 1) Spolková rada se skládá ze členů zemských vlád, které je určují a odvolávají. Mohou být zastupovány druhými členy svých vlád.
- 2) Každá země má nejméně tři hlasy, země s více než dvěma milióny obyvatel mají po čtyřech, země s více než šesti milióny obyvatel po pěti hlasech.
- 3) Každá země může vysílat tolik členů, kolik má hlasů. Hlasy země mohou být odevzdány jen jednotně a jen přítomnými členy nebo jejich zástupci.

ČLÁNEK 52.

- 1) Spolková rada si volí na jeden rok předsedu.
- 2) Předseda svolává Spolkovou radu. Musí ji svolat, žádají-li to zástupci nejméně dvou zemí nebo spolková vláda.
- 3) Spolková rada se usnáší nejméně většinou svých hlasů. Dává si jednací řád. Jedná veřejně. Veřejnost může být vyloučena.
- 4) Členy výboru Spolkové rady mohou být jiní členové nebo pověřenci vlád zemí.

ČLÁNEK 53.

Členové spolkové vlády mají právo a jsou-li o to požádáni povinnost účastnit se jednání Spolkové rady a jejich výboru. Musí být vždy slyšeni. Spolková vláda musí běžně zpravovat Spolkovou radu o vedení věci.

V. Spolkový prezident

ČLÁNEK 54.

- 1) Spolkový prezident je volen bez rozpravy Spolkovým shromážděním. Volitelný je každý Němec, který má volební právo do Spolkového sněmu a dovrší 40 roků.
- 2) Úřad spolkového presidenta trvá 5 let. Bezprostřední opětná volba je přípustná jen jednou.
- 3) Spolkové shromáždění se skládá ze členů Spolkového sněmu a rovného počtu členů, volených lidovými zastupitelstvy zemí podle zásady poměrného zastoupení.
- 4) Spolkové shromáždění se sejde nejpozději 30 dní před uplynutím úředního období spolkového presidenta, jestliže toto období skončí předčasně, tedy nejpozději 30 dní po jeho ukončení. Svolává je předseda Spolkového sněmu.
- 5) Po uplynutí volebního období počíná lhůta odstavce 4, věty 1 prvním sejitím Spolkového sněmu.
- 6) Zvolen je ten, kdo dostane většinu hlasů členů Spolkového shromáždění. Nedosáhne-li ve dvou volebních kolech této většiny nikdo z kandidátů, je zvolen ten, kdo dosáhne v dalším kole nejvíce hlasů.
- 7) Bližší upravuje spolkový zákon.

ČLÁNEK 55.

- 1) Spolkový prezident nesmí být členem vlády ani zákonodárního sboru spolku, ani některé země.
- 2) Spolkový prezident nesmí vykonávat jiný placený úřad, živnost nebo povolání a nesmí být členem vedení ani dozorčí rady podniku zaměřeného na zisk.

ČLÁNEK 56.

Při nastupování úřadu vykoná spolkový prezident před shromážděnými členy Spolkového sněmu a Spolkové rady tuto přísahu: „Přisáhám, že věnuji svoje síly blahu německého národa, budu rozmnožovat jeho prospěch, odvracet od něho škody, zachovávat a hájit základní zákon a zákony Spolku, svědomitě plnit své povinnosti a vykonávat spravedlnost vůči každému. Tak mi dopomáhej Bůh!“. Přísaha může být vykonána i bez náboženské doložky.

ČLÁNEK 57.

Je-li spolkový prezident zaneprázdněn nebo uprázdnil-li se jeho úřad předčasně, vykonává jeho povinnosti předseda Spolkové rady.

ČLÁNEK 58.

Aby byla nařízení a opatření spolkového presidenta platná, musí být podepsána také spolkovým kancléřem nebo příslušným spolkovým ministrem. To neplatí o jmenování a propuštění spolkového kancléře, rozpouštění Spolkového sněmu podle článku 63 a o žádosti podle článku 69, odstavec 3.

ČLÁNEK 59.

- 1) Spolkový prezident zastupuje Spolek v mezinárodních stycích. Jménem Spolku uzavírá s cizími státy smlouvy. Pověřuje a přijímá velvyslance.
- 2) K smlouvám, které upravují politické vztahy Spolku, nebo se vztahují na předměty spolkového zákonodárství, je třeba souhlasu nebo spolupůsobení sborů, jimž přísluší spolkové zákonodárství, ve formě spolkového zákona. U správních dohod platí přiměřeně předpisy o spolkové správě.

ČLÁNEK 59A.

- 1) Spolkový sněm určuje, kdy nastává stav obrany. Jeho rozhodnutí vyhláší spolkový prezident.
- 2) Nemůže-li se Spolkový sněm sejit pro nepřekonatelné překážky a hrozí-li nebezpečí z prodlení, může rozhodnout a oznámit toto rozhodnutí, podepsané také spolkovým kancléřem, spolkový prezident. Předtím musí vyslechnout předsedu Spolkového sněmu a předsedu Spolkové rady.

- 3) Spolkový prezident smí učinit mezinárodněprávní prohlášení týkající se stavu obrany, až po jeho vyhlášení.
- 4) O mírové smlouvě rozhodne spolkový zákon.

ČLÁNEK 60.

- 1) Pokud nestanoví zákon jinak, jmenuje a odvolává soudce a spolkové úředníky jakož i důstojníky a poddůstojníky spolkový prezident.
- 2) Vykonává v jednotlivých případech za Spolek právo milosti.
- 3) Toto oprávnění může přenést na jiné orgány.
- 4) Článek 46 odstavce 2 až 4 platí přiměřeně i pro spolkového presidenta.

ČLÁNEK 61.

- 1) Spolkový sněm nebo Spolková rada mohou obžalovat spolkového presidenta u Spolkového ústavního soudu pro úmyslné porušení základního zákona nebo jiného spolkového zákona. Návrh na vznesení obžaloby musí být podán nejméně čtvrtinou členů Spolkového sněmu nebo čtvrtinou Spolkové rady. Usnesení na podání obžaloby vyžaduje dvoutřetinové většiny členů Spolkového sněmu nebo dvou třetin hlasů Spolkové rady. Obžalobu zastupuje pověřenec sboru, který vznesl obžalobu.
- 2) Zjistí-li Spolkový ústavní soud, že se spolkový prezident provinil úmyslným porušením základního zákona nebo jiného spolkového zákona, může ho zbavit úřadu. Prozatímním nařízením může po vyšetření obžaloby stanovit, že spolkový prezident nesmí svůj úřad vykonávat.

VI. Spolková vláda

ČLÁNEK 62.

Spolková vláda se skládá ze spolkového kancléře a spolkových ministrů.

ČLÁNEK 63.

- 1) Spolkového kancléře volí bez rozpravy sněm na návrh spolkového presidenta.
- 2) Zvolen je ten, kdo dostane hlasy většiny členů Spolkového sněmu. Spolkový prezident jej pak musí jmenovat.
- 3) Není-li navržený kandidát zvolen, může Spolkový sněm do 14 dnů po volbě zvolit spolkového kancléře nadpoloviční většinou svých členů.
- 4) Neuskuteční-li se volba v této lhůtě, koná se neprodleně volba nová, ve které je zvolen ten, kdo dostane nejvíce hlasů. Soustředí-li zvolený na sebe hlasy většiny členů Spolkového sněmu, musí ho spolkový prezident do 7 dnů po volbě jmenovat. Nedosáhne-li zvolený této většiny, musí ho spolkový prezident do 7 dnů jmenovat nebo rozpustit Spolkový sněm.

ČLÁNEK 64.

- 1) Spolkové ministry jmenuje a propouští spolkový prezident na návrh spolkového kancléře.
- 2) Spolkový kancléř a spolkoví ministři vykonají při převzetí úřadu před Spolkovým sněmem přísahu podle článku 56.

ČLÁNEK 65.

Spolkový kancléř určuje základní směr politiky a bere za něj odpovědnost. V rámci těchto směrnic vede každý spolkový ministr svůj obor samostatně a na vlastní odpovědnost. Při různosti mínění mezi spolkovými ministry rozhoduje spolková vláda. Spolkový kancléř řídí její chod podle jednacího řádu, který usnáší spolková rada a schvaluje spolkový prezident.

ČLÁNEK 65A.

- 1) Vrchním velitelem branné moci je spolkový ministr obrany.
- 2) V případě vyhlášení stavu obrany přechází pravomoc vrchního velení na spolkového kancléře.

ČLÁNEK 66.

Spolkový kancléř a spolkoví ministři nesmějí vykonávat žádný jiný placený úřad, živnost ani povolání a nesmějí být členy vedení a bez souhlasu Spolkového sněmu ani členy dozorčí rady výdělečného podniku.

ČLÁNEK 67.

- 1) Spolkový sněm může vyslovit spolkovému kancléři nedůvěru jen tak, že většinou svých členů zvolí jeho nástupce a požádá spolkového presidenta, aby spolkového kancléře propustil. Spolkový prezident musí žádosti vyhovět a zvoleného jmenovat.
- 2) Mezi podáním návrhu a volbou musí uplynout 48 hodin.

ČLÁNEK 68.

- 1) Nedosáhne-li návrh spolkového sněmu, může spolkový prezident na návrh spolkového kancléře do 21 dnů Spolkový sněm rozpustit. Právo sněm rozpustit však zaniká, jakmile Spolkový sněm většinou nových členů zvolí jiného spolkového kancléře.
- 2) Mezi podáním návrhu a hlasováním musí uplynout 48 hodin.

ČLÁNEK 69.

- 1) Spolkový kancléř jmenuje jednoho spolkového ministra svým náměstkem.
- 2) Úřad spolkového kancléře nebo spolkového ministra končí vždy sejitím se svého spolkového sněmu, úřad spolkového ministra také každým jiným uprázdněním úřadu spolkového kancléře.
- 3) Na žádost spolkového presidenta je spolkový kancléř, na žádost spolkového kancléře nebo spolkového presidenta pak spolkový ministr, povinen vést záležitosti až do jmenování svého nástupce.

VII. Zákonodárství spolku

ČLÁNEK 70.

- 1) Země mají právo vydávat zákon, pokud tento základní zákon nedává zákonodárnou pravomoc Spolku.
- 2) Vymezení pravomoci mezi Spolkem a zeměmi se řídí předpisy tohoto základního zákona o výlučném a konkurujícím zákonodárství.

ČLÁNEK 71.

V oboru výlučného zákonodárství Spolku mají země právo vydávat zákona potud, pokud jsou k tomu výslovně zmocněny spolkovým zákonem.

ČLÁNEK 72.

- 1) V oboru konkurujícího zákonodárství mají země právo vydávat zákony do té doby, pokud Spolek nepoužije svého práva vydávat zákony.
- 2) Spolek má v tomto oboru právo vydávat zákony, pokud je potřeba úpravy spolkovým zákonem, protože
 - 1) věc nemůže být účinně upravena zákonodárstvím jednotlivých zemí, nebo
 - 2) úprava věci zemským zákonem by mohla poškodit zájmy druhých zemí nebo celku anebo
 - 3) toho vyžaduje zachování právní a hospodářské jednoty, zvláště zachování stejných životních poměrů ve všech zemích.

ČLÁNEK 73.

Spolek má výlučné zákonodárství v oboru

- 1) zahraničních věcí jakož i obrany včetně vojenské povinnosti mužů, kteří dovršili 18 let, a ochrany civilního obyvatelstva,
- 2) státní příslušnosti ve Spolku,
- 3) volného pohybování, pasů, přistěhování, vystěhování a vydávání osob,
- 4) měny, peněžnictví a mincovnictví, měř a vah jakož i stanovení času,
- 5) jednoty celního a obchodního území, obchodních a plavebních smluv, volnost výměny zboží a zbožího a platebního styku s cizinou včetně celní a hraniční ochrany,
- 6) spolkových železnic a letecké dopravy,
- 7) pošt a telekomunikací,
- 8) právních poměrů osob ve službě Spolku a spolkových veřejněprávních korporací,
- 9) právní ochrany živností, práva autorského a nakladatelského,
- 10) spolupráce Spolku a zemí v kriminální policii a věcech ústavní ochrany, zřízení spolkového úřadu kriminální policie a mezinárodního potírání zločinnosti,
- 11) statistiky pro účely Spolku.

ČLÁNEK 74.

Konkurující zákonodárství se vztahuje na tyto obory:

- 1) občanské právo, trestní právo a výkon trestu, soudní zřízení, řízení před soudy, advokacie, notářství a právní porady;
- 2) věci osobního stavu;
- 3) právo spolčovací a shromažďovací;
- 4) právo pobytu a usazování cizinců;
- 5) ochrana německých kulturních statků před zavlečením do ciziny;
- 6) věci uprchlíků a vypovězenců;
- 7) veřejná péče;
- 8) státní příslušnost v zemích;
- 9) válečné škody a jejich napravení;
- 10) péče o válečné poškozence a pozůstalé po obětech války, péče o bývalé válečné zajatce a péče o válečné hroby;
- 11) hospodářské právo (doly, průmysl, energetické hospodaření, řemesla, živnosti, bankovníctví a burzy, soukromoprávní pojištění);
- 12) výroba a použití jaderné energie k mírovým účelům, zřizování a provoz zařízení, jež slouží těmto účelům, ochrana před nebezpečím, jež vzniká při uvolňování jaderné energie nebo ionizačním zařízením a odstraňování radioaktivních látek;

- 13) podpora vědeckých výzkumů;
- 14) vyvlastňovací právo, pokud přichází do úvahy v oborech čl. 73 a 74;
- 15) převedení půdy a pozemků, přírodního bohatství a výrobních prostředků do společenského vlastnictví nebo jiných forem společného hospodaření;
- 16) ochrana před zneužitím hospodářského postavení;
- 17) obchod s nemovitostmi, pozemkové právo a zemědělské pachtý, bytová péče, osídlování a budování sídlišť;
- 18) opatření proti obecně nebezpečným a přenosným nemocem u lidí a zvířat; povolení k lékařským a jiným léčebným povoláním a k léčebné živnosti, zacházení s léčivy, léčebnými a omamnými prostředky a jedy;
- 19) ochrana při zacházení s potravinami a poživatinami i spotřebními předměty, s krmivem, zemědělským a lesním osivem a sazenicemi a ochrana stromů a rostlin před nemocemi a škůdci;
- 20) plavby na širém moři i pobřeží, jakož i mořské značky, vnitrozemská plavba, povětrnostní služba, mořské trati a vnitrozemské trati, sloužící obecnému provozu;
- 21) silniční doprava, motorismus a stavba i udržování silnic dálkové dopravy;
- 22) kolejové dráhy, jež nejsou spolkovými drahami, s výjimkou horských drah.

ČLÁNEK 75.

Spolek má právo vydávat za předpokladů čl. 72 rámcové předpisy o

- 1) právních poměrech osob ve veřejné službě zemí, obcí a jiných korporací veřejného práva;
- 2) všeobecných právních poměrech tisku a filmu;
- 3) honbě, ochraně přírody a péči o krajinu;
- 4) rozdělení půdy, využití prostoru a hospodaření s vodou;
- 5) hlášení a průkazech.

ČLÁNEK 76.

- 1) Návrhy zákonů jsou Spolkovému sněmu podávány spolkovou vládou, ze středu Spolkového sněmu nebo Spolkovou radou.
- 2) Návrhy spolkové vlády musí být předloženy nejdříve Spolkové radě. Spolková rada má právo zaujmout stanovisko k těmto návrhům do tří týdnů.
- 3) Návrhy Spolkové rady jsou Spolkovému sněmu dodávány spolkovou vládou. Spolková vláda má přitom sdělit své stanovisko.

ČLÁNEK 77.

- 1) O spolkových zákonech rozhoduje Spolkový sněm. Předseda Spolkového sněmu je po přijetí neprodleně dodá Spolkové radě.
- 2) Spolková rada může do dvou týdnů po doručení rozhodnutí o zákoně žádat svolání výboru, utvořeného ze členů Spolkového sněmu a Spolkové rady, ke společné poradě o návrzích. Složení tohoto výboru upravuje jednací řád, o kterém rozhoduje Spolkový sněm, a který musí být schválen Spolkovou radou. Členové Spolkové rady, vyslaní do tohoto výboru, nejsou vázáni příkazy. Je-li k zákonu třeba souhlasu Spolkové rady, může požadovat svolání i Spolkový sněm a spolková vláda. Navrhne-li výbor změnu v rozhodnutí o zákoně, musí se Spolkový sněm znovu rozhodovat.
- 3) Není-li souhlasu Spolkové rady třeba, může po skončení řízení podle odst. 2 Spolková rada podat námítky proti zákonu, na kterém se usnesl Spolkový sněm. Lhůta k podání námitek začíná v případě poslední věty odst. 2 doručením nového usnesení Spolkovému sněmu, ve všech ostatních případech ukončením řízení před výborem podle odst. 2.
- 4) Usnese-li se na námítkách většina členů Spolkové rady, mohou být námítky zamítnuty usnesením většiny členů Spolkového sněmu.

ČLÁNEK 78.

Zákon, schválený Spolkovým sněmem, je řádně usnesen, souhlasí-li Spolková rada, nepodá-li návrh podle čl. 77 odst. 2, nepodá-li ve lhůtě čl. 77 odst. 3 námítky nebo odvolá-li jej nebo jsou-li námítky Spolkovým sněmem přehlasovány.

ČLÁNEK 79.

- 1) Základní zákon může být změněn pouze zákonem, který výslovně mění nebo doplňuje text základního zákona.
- 2) Takový zákon vyžaduje souhlasu dvou třetin členů Spolkového sněmu a dvou třetin hlasů Spolkové rady.
- 3) Změna tohoto základního zákona, která se dotýká rozčlenění Spolku na země, zásadního spolupůsobení zemí při zákonodárství nebo zásad stanovených v čl. 1 a 2, je nepřipustná.

ČLÁNEK 80.

- 1) Zákonem může být zmocněna spolková vláda, spolkový ministr nebo zemské vlády vydávat právní nařízení. Při tom musí být v zákoně stanoven obsah, účel a rozsah uděleného zmocnění. V nařízení je nutno uvést právní podklad. Je-li zákonem stanoveno, že zmocnění může být přeneseno dále, je k přenesení tohoto zmocnění třeba právního nařízení.

- 2) S výhradou jiné úpravy spolkovým zákonem vyžadují souhlas Spolkové rady právní nařízení spolkové vlády nebo spolkového ministra o zásadách a poplatcích za používání zařízení spolkových drah a pošt i telekomunikací, o stavbě a provozu železnic, jakož i právní nařízení na základě spolkových zákonů, jež vyžadují souhlas Spolkové rady nebo jež provádějí země z příkazu Spolku nebo jako vlastní záležitost.

ČLÁNEK 81.

- 1) Nedojde-li v případě článku 68 k rozpuštění Spolkového sněmu, může spolkový prezident na žádost spolkové vlády se souhlasem Spolkové rady vyhlásit pro určitý návrh zákona nouzový stav zákonodárství, jestliže Spolkový sněm návrh zamítne, ačkoli jej spolková vláda označila za naléhavý. Totéž platí, je-li zamítnut návrh zákona, ačkoli spolkový kancléř s ním spojil návrh podle článku 68.
- 2) Zamítne-li Spolkový sněm po vyhlášení nouzového stavu zákonodárství návrh zákona znovu anebo přijme-li jej ve znění označeném spolkovou vládou za nepřijatelné, pak platí zákon jako řádně usnesený, projeví-li s ním souhlas Spolková rada. Totéž platí, není-li návrh Spolkovým sněmem schválen do čtyř týdnů po opětovném podání.
- 3) Během funkčního období spolkového kancléře může být i každý jiný návrh zákona zamítnut Spolkovým sněmem přijat podle odstavce 1 a 2 ve lhůtě šesti měsíců po prvním vyhlášení nouzového stavu zákonodárství. Po uplynutí lhůty je během funkčního období téhož spolkového kancléře další vyhlášení nouzového stavu zákonodárství nepřipustné.
- 4) Základní zákon nesmí být zákonem přijatým podle odstavce 2 ani změněn ani zcela nebo zčásti zbaven účinnosti ani nesmí být zastaveno jeho provádění.

ČLÁNEK 82.

- 1) Zákony usnesené podle předpisů tohoto základního zákona vyhotovuje po spolupodpisu spolkový prezident a vyhlašuje ve sbírce spolkových zákonů. Právní nařízení vyhotovuje a s výhradou jiné zákonné úpravy vyhlašuje ve sbírce spolkových zákonů ten orgán, který je vydává.
- 2) Každý zákon a každé právní nařízení má stanovit den počátku účinnosti. Chybí-li takové ustanovení, pak nabývají účinnosti čtrnáctého dne po uplynutí dne, v němž byla vydána sbírka spolkových zákonů.

Provádění spolkových zákonů a spolková správa

ČLÁNEK 83.

Země provádějí spolkové zákony jako vlastní záležitost, pokud tento základní zákon nestanoví jinak nebo nepřipouští něco jiného.

ČLÁNEK 84.

- 1) Provádějí-li země spolkové zákony jako vlastní záležitost, upravují zaměření úřadů a správní řízení, pokud spolkové zákony se souhlasem Spolkové rady nestanoví jinak.
- 2) Spolková vláda může se souhlasem Spolkové rady vydávat všechny správní předpisy.
- 3) Spolková vláda dohlíží na to, aby země prováděly spolkové zákony podle platného práva. Za tím účelem může spolková vláda vysílat pověřence k nejvyšším zemským úřadům, s jejich souhlasem, nebo jestliže tento souhlas odepřou, se souhlasem Spolkové rady i k podřízeným úřadům.
- 4) Nejsou-li odstraněny nedostatky, které spolková vláda zjistí v zemích při provádění spolkových zákonů, rozhodne Spolková rada na návrh spolkové vlády nebo země, zda země porušila právo. Proti rozhodnutí Spolkové rady se lze odvolat ke Spolkovému ústavnímu soudu.
- 5) Spolkovým zákonem, který vyžaduje souhlas Spolkové rady, může být spolkové vládě propůjčeno oprávnění vydávat k provádění spolkových zákonů ve zvláštních případech jednotlivé příkazy. Musí být určeny nejvyšším zemským úřadům, nejde-li o případ, který pokládá spolková vláda za naléhavý.

ČLÁNEK 85.

- 1) Provádějí-li země spolkové zákony na příkaz Spolku, zůstává zřizování úřadů věcí zemí, pokud spolkové zákony se souhlasem Spolkové rady nestanoví jinak.
- 2) Spolková vláda může se souhlasem Spolkové rady vydávat všeobecné správní předpisy. Může upravovat jednotné vzdělání úředníků a zaměstnanců. Vedoucí úřadů středního stupně jmenuje v dohodě se spolkovou vládou.
- 3) Zemské úřady podléhají příkazům příslušných nejvyšších spolkových úřadů. Příkazy jsou dávány nejvyšším zemským úřadům, výjimkou případu, pokládá-li spolkovou vládou za naléhavý. Nejvyšší zemské úřady musí zajistit provedení příkazu.
- 4) Spolkový dozor se týká zákonnosti a účelnosti provádění. Za tím účelem může spolková vláda požadovat podání zpráv a předkládání spisů a vysílat pověřence ke všem úřadům.

ČLÁNEK 86.

Provádí-li spolek zákony vlastní správou nebo bezprostředně spolkovými korporacemi nebo zařízeními veřejného práva, vydává spolková vláda všeobecné správní předpisy, pokud zákon nestanoví jinak. Upravuje zřizování úřadů pokud zákon nestanoví jinak.

ČLÁNEK 87.

- 1) Spolek řídí ve vlastní správě a soustavou vlastních nižších orgánů zahraniční službu, spolkovou finanční správu, spolkové dráhy, spolkovou poštu a podle článku 89 správu spolkových vodních cest a plavby. Spolkovým zákonem mohou být zřízeny spolkové úřady pro ochranu hranic, ústředny pro policejní, informační a zpravodajskou službu ke shromažďování podkladů pro účely ústavní ochrany a pro kriminální policii.
- 2) Bezprostředně spolkovými korporacemi veřejného práva jsou ty orgány sociálního pojištění, jejichž působnost přesahuje území jedné země.
- 3) Kromě toho mohou být spolkovým zákonem zřizovány samostatné spolkové vyšší úřady a nové bezprostředně spolkové korporace a zařízení veřejného práva pro věci, spadající do zákonodárné pravomoci Spolku. Vzniknou-li Spolku v oborech jeho zákonodárné pravomoci nové úkoly, lze se souhlasem Spolkové rady a většiny Spolkového sněmu zřídit spolkové úřady středního a nižšího stupně.

ČLÁNEK 87A.

Početní síla a základní rysy organizace branných sil, vytvořených spolkem k obraně, musí vycházet ze státního rozpočtu.

ČLÁNEK 87B.

- 1) Správa spolkové branné moci je řízena jako spolková správa s vlastní správní výstavbou. Slouží úkolům osobního vybavení a bezprostředního krytí věcných potřeb bojových sil. Úkoly spojené s náhradou škod a stavebnictvím mohou být přeneseny na správu spolkové branné moci jen spolkovým zákonem, jenž vyžaduje souhlasu Spolkové rady. Souhlasu Spolkové rady vyžadují dále zákony, pokud zmocňují správu spolkové branné moci k zásahům do práv třetích osob; výjimku však tvoří zákony v oblasti osobního vybavení.
- 2) V oblasti obrany mohou spolkové zákony, týkající se náhradní služby a ochrany civilního obyvatelstva stanovit se souhlasem Spolkové rady, že jejich provedení bude zcela nebo zčásti zajištěno buď spolkovou správou s vlastní správní soustavou, nebo zeměmi z pověření Spolku. Budou-li tyto zákony prováděny zeměmi z pověření Spolku, mohou se souhlasem Spolkové rady stanovit, že

oprávnění náležející na základě článku 85 spolkové vládě a příslušným nejvyšším spolkovým orgánům jsou zcela nebo zčásti přenesena na vyšší spolkové orgány; může být přitom stanoveno, že tyto orgány při vydávání všeobecných správních předpisů podle článku 85 odst. 2 věta 1 nejsou vázány na souhlas Spolkové rady.

ČLÁNEK 87C.

Zákony vydávané na základě článku 74 č. 11a. mohou být provedeny zeměmi z pověření Spolku, jestliže tak se souhlasem Spolkové rady stanoví.

ČLÁNEK 87D.

- 1) Správa letecké dopravy přísluší Spolku.
- 2) Se souhlasem Spolkové rady může spolkový zákon svěřit úkoly správy letecké dopravy zeměmi jako správu z pověření Spolku.

ČLÁNEK 88.

Spolek zřídí měnovou a cedulovou banku jako spolkovou banku.

ČLÁNEK 89.

- 1) Spolek je vlastníkem dosavadních říšských vodních cest.
- 2) Spolek spravuje spolkové vodní cesty vlastními orgány. Provádí státní úkoly vnitrozemské plavby, jež přesahují rámec země, a úkoly mořské plavby svěřené mu zákonem. Na žádost může pověřit zemi správou spolkových vodních cest na území této země, jde o správu z pověření Spolku. Probíhá-li vodní cesta více zeměmi, může Spolek pověřit tu zemi, kterou zúčastněné země navrhnou.
- 3) Při správě, výstavbě a zřizování vodních cest je nutno v dohodě se zeměmi dbát na potřeby zemědělství a vodního hospodářství.

ČLÁNEK 90.

- 1) Spolek je vlastníkem dosavadních říšských dálnic a říšských silnic.
- 2) Země nebo svazky samosprávy příslušné podle zemského práva spravují spolkové dálnice a jiné spolkové silnice dálkové dopravy z pověření Spolku.
- 3) Na žádost země může Spolek převzít spolkové dálnice a jiné spolkové silnice dálkového provozu do spolkové správy, pokud jsou na území této země.

ČLÁNEK 91.

- 1) K odvrácení nebezpečí ohrožujícího trvání nebo svobodné demokratické zřízení Spolku nebo země, může země vyžadovat policejní síly jiných zemí.
- 2) Není-li země, které hrozí nebezpečí, sama schopna nebo připravena nebezpečí zdolat, může spolková vláda podřídit svým pokynům policejní síly této země i druhých zemí. Toto opatření budiž zrušeno po odstranění nebezpečí, avšak kdykoli, jakmile o to Spolková rada požádá.

IX. Soudnictví

ČLÁNEK 92.

Soudní moc je svěřena soudcům; je vykonávána Spolkovým ústavním soudem, Nejvyšším spolkovým soudem, spolkovými soudy ve smyslu tohoto zákona a zemskými soudy.

ČLÁNEK 93.

- 1) Spolkový ústavní soud rozhoduje:
 - 1) o výkladu tohoto základního zákona z podnětu sporů o rozsah práva a povinnosti nejvyššího spolkového orgánu nebo jiných účastníků, kteří jsou tímto základním zákonem nebo jednacím řádem nejvyššího spolkového orgánu vybaveni vlastními právy;
 - 2) při rozdílnosti názorů nebo pochybnostech o formální a věcné slučitelnosti spolkového nebo zemského práva s tímto základním zákonem nebo o slučitelnosti zemského práva s jiným spolkovým právem, a to na žádost spolkové vlády, zemské vlády nebo třetiny členů Spolkového sněmu;
 - 3) při rozdílnosti názorů na práva a povinnosti Spolku a zemí, zejména při výkonu spolkového práva prostřednictvím zemí a při výkonu spolkového dozoru;
 - 4) v ostatních veřejněprávních sporech mezi Spolkem a zeměmi, mezi různými zeměmi nebo uvnitř jedné země, nejsou-li jiné právní prostředky;
 - 5) v ostatních případech stanovených tímto základním zákonem.
- 2) Spolkový ústavní soud jinak působí v případech, jež mu určuje spolkový zákon.

ČLÁNEK 94.

- 1) Spolkový ústavní soud se skládá ze spolkových soudců a ostatních členů. Členy Spolkového ústavního soudu volí po jedné polovině spolkový sněm a spolková rada. Nesmějí být členy Spolkového sněmu, Spolkové rady, spolkové vlády ani obdobných orgánů země.
- 2) Spolkový zákon upravuje jeho organizaci a jednacím řád a určí, ve kterých případech nabývají jeho rozhodnutí síly zákona.

ČLÁNEK 95.

- 1) K ochraně jednoty spolkového práva je zřízen Nejvyšší spolkový soud.
- 2) Nejvyšší spolkový soud rozhoduje v případech, jejichž rozhodnutí má zásadní význam pro jednotu soudního rozhodování vyšších spolkových soudů.
- 3) O povolávání soudců Nejvyššího spolkového soudu rozhoduje spolkový ministr spravedlnosti spolu s výborem pro volbu soudců, který se skládá ze zemských ministrů spravedlnosti a stejného počtu dalších členů, volených Spolkovým sněmem.
- 4) Další úpravu organizace Nejvyššího spolkového soudu a řízení před ním stanoví spolkový zákon.

ČLÁNEK 96.

- 1) Pro obor řádného, správního, finančního, pracovního a sociálního soudnictví necht' jsou zřízeny vyšší spolkové soudy.
- 2) Pro soudce vyšších spolkových soudů platí článek 95 odstavec 3 s tím, že místo spolkového ministra spravedlnosti a zemských ministrů spravedlnosti zaujmají věcně příslušní ministři. Jejich služební poměry budou upraveny zvláštním spolkovým zákonem.

ČLÁNEK 96A.

- 1) Spolek může zřídit spolkový soud pro věci právní ochrany řemesel.
- 2) Spolek může zřídit branné trestní soudy pro ozbrojené síly jakožto spolkové soudy. Mohou vykonávat trestní soudnictví pouze v případě obrany a jen pro příslušníky ozbrojených sil, kteří byli vysláni do zahraničí nebo naloděni na palubu válečných lodí. Bližší upravuje spolkový zákon. Tyto soudy jsou ve ve služebním oboru spolkového ministra spravedlnosti, jejich hlavní soudci musí mít způsobilost k soudcovskému povolání.
- 3) Vyšším spolkovým soudem pro soudy uvedené v odstavci 1 a 2 je Nejvyšší spolkový soud.

- 4) Pro disciplinární řízení proti spolkovým úředníkům a spolkovým soudcům může spolek zřídit spolkové disciplinární soudy a pro disciplinární řízení proti vojákům a pro řízení o stížnostech vojáků spolkové služební soudy.

ČLÁNEK 97.

- 1) Soudci jsou nezávislí a jsou podřízeni jen zákonu.
- 2) Soudci z povolání, zaměstnaní na systemizovaných místech, mohou být před uplynutím jejich úředního období proti vlastní vůli propuštěni nebo trvale či dočasně zbaveni úřadu, nebo přeloženi na jiné místo anebo dáni na odpočinek jen na základě soudního rozhodnutí a jen z důvodů a způsobů, jež jsou stanoveny zákony. Zakonodárství může určit věkové hranice, po jejichž dosažení mohou soudci jmenovaní na doživotí odejít na odpočinek. Při změně zaměření soudů nebo při změně jejich obvodů mohou být soudci přeloženi k jinému soudu nebo zbaveni úřadu pouze při ponechání plné mzdy.

ČLÁNEK 98.

- 1) Právní postavení spolkových soudců je upraveno zvláštním spolkovým zákonem.
- 2) Proviní-li se spolkový soudce při výkonu svého úřadu nebo mimo něj proti zásadám základního zákona nebo proti ústavnímu zřízení země, může Spolkový ústavní soud na návrh Spolkového sněmu dvoutřetinovou většinou nařídit, aby soudce byl přeložen do jiného úřadu nebo dán na odpočinek. Jde-li o úmyslné provinění, může být propuštěn.
- 3) Právní postavení soudců v zemích je upraveno zvláštními zemskými zákony. Spolek může vydat rámcové předpisy.
- 4) Země mohou určit, že o ustanovení soudců v zemích rozhoduje zemský ministr spravedlnosti spolu s výborem pro volbu soudců.
- 5) Pro zemské soudce mohou země zavést úpravu odpovídající odstavci 2. Platné ústavní právo země zůstává nedotčeno. O žalobě na soudce rozhoduje Spolkový ústavní soud.

ČLÁNEK 99.

Zemský zákon může přikázat Spolkovému ústavnímu soudu rozhodování ústavních sporů uvnitř země, vyšším spolkovým soudům pak rozhodování v konečné instanci, jedná-li se o použití zemského práva.

ČLÁNEK 100.

- 1) Setká-li se soud při rozhodování s platným zákonem, který pokládá za protiústavní, přeruší řízení a vyčká rozhodnutí zemského soudu příslušného pro ústavní spory, jedná-li se o porušení ústavy země, nebo rozhodnutí Spolkového ústavního soudu, jde-li o porušení tohoto základního zákona. To platí rovněž, jde-li o porušení tohoto základního zákona zemským právem nebo o neslučitelnost zemského zákona se zákonem spolkovým.
- 2) Vznikne-li v nějakém sporu pochybnost, zda je určité pravidlo mezinárodního práva součástí spolkového práva a zda zakládá pro jednotlivce práva a povinnosti přímo (článek 25), vyžádá soud rozhodnutí Spolkového ústavního soudu.
- 3) Chce-li se ústavní soud některé země při výkladu základního zákona odchýlit od rozhodnutí Spolkového ústavního soudu nebo ústavního soudu jiné země, vyžádá ústavní soud rozhodnutí Spolkového ústavního soudu; chce-li se při výkladu jiného spolkového práva odchýlit od rozhodnutí Nejvyššího spolkového soudu.

ČLÁNEK 101.

- 1) Výjimečné soudy jsou nepřipustné. Nikdo nesmí být odňat svému zákonnému soudci.
- 2) Soudy pro zvláštní obory mohou být zřizovány jen zákonem.

ČLÁNEK 102.

Trest smrti je zrušen.

ČLÁNEK 103.

- 1) Před soudem má každý nárok, aby byl podle práva slyšen.
- 2) Čin může být trestný jen tehdy, byla-li trestnost stanovena zákonem dříve, než byl čin spáchán.
- 3) Nikdo nesmí být pro týž čin na základě všeobecných trestních zákonů trestán vícekrát.

ČLÁNEK 104.

- 1) Osobní svoboda může být omezena jen na základě zákona bez formálních vad a pouze při dodržení forem v něm předepsaných. Zadržené osoby nesmějí být duševně ani tělesně týrány.
- 2) O přípustnosti odnětí svobody a jeho dalším trvání může rozhodovat jen soudce. Není-li odnětí svobody založeno na soudcovském příkazu, je nutno neprodleně požádat o rozhodnutí soudce. Policie nesmí na základě vlastní moci nikoho držet ve vazbě déle než do konce dne po zadržení. Bližší upravuje zákon.

- 3) Každý, kdo byl předběžně zadržen pro podezření z trestného činu, musí být nejpozději den po zadržení předveden k soudci, který mu sdělí důvody zadržení, vyslechne ho a dá mu příležitost k námitkám. Soudce musí neprodleně vydat písemný zatýkací rozkaz, opatřený zdůvodněním, nebo nařídít propuštění na svobodu.
- 4) O každém rozhodnutí soudce, obsahujícím nařízení nebo prodloužení odnětí svobody, je třeba bez průtahů uvědomit rodinného příslušníka zajištěného nebo osobu, jíž důvěřuje.

X. Finance

ČLÁNEK 105.

- 1) Spolek je výlučným zákonodárcem pro cla a finanční monopoly.
- 2) Spolek má souběžné zákonodárství o
 - 1) spotřebních a obchodních daních s výjimkou daní s místně omezenou působností, zejména zdanění zisku z pozemků, daně z přírůstku hodnoty a daně na protipožární ochranu,
 - 2) daních z příjmu, majetku, dědictví a darů,
 - 3) reálných daních s výjimkou stanovení stupnice, hodlá-li jich spolek zcela nebo zčásti použít ke krytí spolkových výdajů anebo jsou-li dány podmínky článku 72 odstavce 2.
- 3) Spolkové zákony o daních, jejichž výnos plyne zcela nebo zčásti zemím nebo obcím (svazům obcí), potřebují souhlas Spolkové rady.

ČLÁNEK 106.

- 1) Spolku přísluší výnos finančních monopolů a příjem těchto daní:
 - 1) cla,
 - 2) spotřební daně, pokud podle odstavce 2 nepřísluší zemím,
 - 3) daň z obratu,
 - 4) přepravní daň,
 - 5) jednorázové dávky z majetku a vyrovnávací příspěvky, získané k provedení opatření na vyrovnání nákladů, plynoucích z válečných škod,
 - 6) dávky na „nutnou oběť Berlínu“,
 - 7) doplňkové dávky k dani z příjmu a dani ze společnosti.
- 2) Zemím připadá výnos těchto daní:
 - 1) daň z majetku,
 - 2) dědická daň,
 - 3) daň z motorových vozidel,

- 4) dopravní daně, pokud nepřísluší podle odstavce 1 Spolku,
 - 5) daň z piva,
 - 6) odvody z bank, organizujících hry,
 - 7) daně s místně omezenou účinností.
- 3) Z výtěžku daně z příjmu a daně ze společnosti obdrží do 31. března 1958 $33 \frac{1}{3}$ setin Spolek a $66 \frac{2}{3}$ země, od 1. dubna 1958 35 setin Spolek a 65 setin země.
 - 4) Spolkovým zákonem se souhlasem Spolkové rady má být poměr podílů na dani z příjmů a dani ze společností (odstavec 3) změněn, vyvíjí-li se poměr mezi příjmy a výdaji Spolku a poměr mezi příjmy a výdaji zemí odlišně a v rozpočtu spolku nebo zemí vzniká závažnější schodek, vyžadující příslušnou úpravu podílů ve prospěch Spolku nebo ve prospěch zemí. Přitom je třeba vycházet z těchto zásad:
 - 1) Výdaje Spolku a zemí k zajištění jejich úkolů zůstávají odděleny; článek 120 odstavec 1 není dotčen.
 - 2) V mezích běžných příjmů mají Spolek a země stejný nárok na krytí jejich nutných výdajů.
 - 3) Nároky Spolku a zemí na krytí výdajů mají být vzájemně sladěny tak, aby bylo dosaženo snadného vyrovnání, zabráněno přetížení daňovými povinnostmi a chráněna jednota životních poměrů na území Spolku.

Poměr podílů může být změněn nejprve s účinkem od 1. dubna 1958, pak vždy nejdříve za dva roky od účinnosti posledního zákona, kterým byl stanoven poměr podílů, toto ustanovení se nevztahuje na změny podílů podle odstavce 5.
 - 5) Budou-li zemím spolkovým zákonem zvýšeny výdaje nebo sníženy příjmy, změní se poměr podílů na dani z příjmu a na dani ze společností ve prospěch zemí, jsou-li dány skutečnosti odstavce 4. Je-li zvýšené zatížení zemí omezeno na krátkou dobu, může být vyrovnání provedeno spolkovým zákonem se souhlasem Spolkové rady převodem finančních prostředků Spolku; zákon určí zásady pro stanovení těchto finančních převodů a pro jejich rozdělení zemím.
 - 6) Příjem z reálných daní připadá obcím. Nejsou-li v některé zemi žádné obce, připadá příjem zemi. Podle směrnic zemského zákonodárství mohou se stát reálné daně vyměřovací základem pro příspěvky a přírázky. Z podílu zemí na dani z příjmů a dani ze společností náleží obcím a svazům obcí podíl, který je úhrnem stanoven zemským zákonodárstvím. Jinak určí zemské zákonodárství, zda a do jaké míry jsou příjmy ze zemských daní poskytovány obcím (svazům obcí).
 - 7) Jsou-li z podnětu Spolku vytvořeny v jednotlivých zemích nebo obcích (svazech obcí) zvláštní zařízení, jež bezprostředně působí na zvýšení výdajů nebo snížení příjmů (mimořádná zatížení) těchto zemí nebo obcí (svazů obcí), zajistí Spolek

- potřebné vyrovnání, pokud nelze žádat na zemích nebo obcích (svazech obcí), aby tyto zvláštní výdaje hradily a v té míře, v jaké to lze předpokládat. Odškodnění třetích osob a finanční výhody, jež v důsledku zařízení těchto zemím nebo obcím (svazům obcí) vzniknou, budou vzaty při vyrovnání na zřetel.
- 8) Za příjmy a výdaje zemí ve smyslu tohoto článku se pokládají také příjmy a výdaje obcí (svazů obcí).

ČLÁNEK 107.

- 1) Příjmy ze zemských daní případnou jednotlivým zemím v té míře, v jaké byly daně vybrány finančními orgány na území země (místní příjem). Spolkovým zákonem může být blíže stanoveno vymezení a rozdělení místního příjmu jednotlivých daní (daňových podílů); takový zákon vyžaduje souhlas Spolkové rady.
- 2) Se souhlasem Spolkové rady stanoví spolkový zákon přiměřené finanční vyrovnání mezi zeměmi s vysokou a nízkou daňovou kapacitou; přitom budou vzaty na zřetel finanční možnosti a finanční potřeby obcí (svazů obcí). Tento zákon stanoví, že budou z příspěvků zemí s větším objemem daní (vyrovnávací příspěvky) poskytnuty zemím s nízkým objemem daní vyrovnávací převody; zákon určí podmínky pro nároky na vyrovnání a pro povinnost přispět k vyrovnání, jakož i směrnice pro výši vyrovnávacích nákladů. Zákon může také stanovit, že Spolek poskytne zemím s nízkým objemem daní příspěvky k doplnění krytí jejich celkových finančních potřeb (doplňovací příspěvky), a to z vlastních prostředků Spolku.

ČLÁNEK 108.

- 1) Cla, finanční monopoly, spotřební daně podléhající souběžnému zákonodárství, přepravní daň, daň z obratu a jednorázové majetkové dávky jsou v působnosti finančních úřadů Spolku. Spolkový zákon upraví výstavbu těchto orgánů a pravidla jejich činnosti. Vedoucí úřadů na středním stupni řízení jsou jmenováni po jednání se zemskými vládami. Spolek může správu jednorázových majetkových dávek přenést na zemské finanční úřady jakožto správu z pověření.
- 2) Činí-li si Spolek nárok na část daně z příjmu a ze společností, přísluší mu v odpovídající míře i správa; může ji však přenést na zemské finanční úřady jako správu z pověření.
- 3) Ostatní daně jsou ve správě zemských finančních úřadů, Spolek může spolkovým zákonem se souhlasem Spolkové rady upravit výstavbu těchto úřadů a jimi používaná pravidla řízení a jednotnou úpravu vzdělání úředníků. Vedoucí úřadů na středním stupni řízení jsou jmenováni se souhlasem spolkové vlády. Správa daní odváděných obcím (svazům obcí) může být zeměmi zcela nebo zčásti předána obcím (svazům obcí).

- 4) Pokud jsou daně odváděny spolku, jednají zemské finanční úřady z pověření Spolku. Země ručí svými příjmy za řádnou správu těchto daní, spolkový ministr financí může na řádnou správu dohlížet pomocí spolkových zmocněnců, jež mohou úřadům na středním a nižším stupni řízení dávat pokyny.
- 5) Finanční soudnictví je upraveno jednotně spolkovým zákonem.
- 6) Všeobecné správní předpisy vydává spolková vláda, a to se souhlasem Spolkové rady, jestliže správa přísluší zemským finančním úřadům.

ČLÁNEK 109.

Spolek a země mají samostatně a vzájemně nezávislé rozpočtové hospodářství.

ČLÁNEK 110.

- 1) Veškeré příjmy a výdaje Spolku musí být připraveny pro každý účetní rok a zařazeny do rozpočtového plánu.
- 2) Rozpočtový plán je schválen před začátkem účetního roku zákonem. Je vyrovnán v příjmech a výdajích. Výdaje jsou povoleny zpravidla na jeden rok; je zvláštních případech mohou být povoleny také pro další období. Jinak nesmějí být do zákona o spolkovém rozpočtu zařazeny žádné předpisy, které přesahují účetní rok nebo se nevztahují na příjmy a výdaje spolku nebo jeho správy.
- 3) Majetek a dluhy jsou připojeny v příloze státního rozpočtu.
- 4) V obchodně orientovaných podnicích Spolku se nezařazují do státního rozpočtu jednotlivé příjmy a výdaje, nýbrž jen konečný výsledek.

ČLÁNEK 111.

- 1) Není-li ke konci rozpočtového roku zákonem schválen rozpočet pro příští rok, je spolková vláda až do jeho účinnosti zmocněna ke všem výdajům, jež jsou nutné
- 1) k provozu zařízení opírajících se o zákon a provedení opatření přijatých zákonným způsobem,
 - 2) k plnění právně podložených závazků Spolku,
 - 3) k pokračování ve stavbách, úpravách a jiném podnikání nebo k zajištění další pomoci pro tyto účely pokud byly také rozpočtovým zákonem předchozího roku příslušné obnosy povoleny.
- 2) Pokud příjmy z daní, dávek a jiných pramenů, opírající se o zvláštní zákon, nebo zásoba podnikových prostředků nekryjí výdaje podle odstavce 1, může spolková vláda uvolnit prostředky nezbytné pro zajištění hospodářského vedení až do výše jedné čtvrtiny konečné částky předchozího rozpočtu, a to pomocí úvěrů.

ČLÁNEK 112.

Překročení rozpočtu a neplánované výdaje vyžadují souhlasu spolkového ministra financí. Může být udělen jen v případě nepředvídaných požadavků, jež nelze odmítnout.

ČLÁNEK 113.

Usnesení Spolkového sněmu a Spolkové rady, jimiž jsou zvýšeny výdaje státního rozpočtu navržené spolkovou vládou nebo usnesení obsahující nové výdaje nebo usnesení, jež znamenají nové výdaje v budoucnosti, vyžadují souhlasu spolkové vlády.

ČLÁNEK 114.

- 1) Spolkový ministr financí předkládá každoročně Spolkovému sněmu a Spolkové radě o všech příjmech a výdajích, jakož i majetku a dlužích účet.
- 2) Účet je přezkoumán Účetním dvorem, jehož členové mají soudcovskou nezávislost. Celkový účet a přehled o majetku a dlužích jsou předkládány Spolkovému sněmu a Spolkové radě během dalšího účetního roku se stanoviskem Účetního dvora k odůvodnění uvedenému spolkovou vládou. Přezkoumání účtu je upraveno spolkovým zákonem.

ČLÁNEK 115.

Peněžní prostředky lze opatřit pomocí úvěrů jen zcela mimořádně a zpravidla jen pro výdaje k účelům usměrnění a jen na základě spolkového zákona. Pouze na základě spolkového zákona lze provádět úvěrová opatření a úkony finančního zabezpečení k tíži spolku, jestliže jejich účinek přesahuje jeden účetní rok. V zákoně musí být určena výše úvěrů nebo rozsah závazku, jímž přebírá Spolek záruku.

Články ústavy z 11. srpna 1919, jež jsou podle článku 140 základního zákona jeho součástí.

ČLÁNEK 136.

Občanská a státně občanská práva a povinnosti nejsou výkonem svobody vyznání podmíněny ani omezeny.

Užívání občanských práva a práv státního občana, jakož i přístup k veřejným úřadům jsou nezávislé na náboženském vyznání.

Nikdo není povinen dávat najevo své náboženské přesvědčení. Úřady mají právo se dotazovat na příslušnost k náboženské společnosti jen potud, pokud na tom závisí práva a povinnosti nebo pokud to vyžaduje zákonem nařízené statistické šetření.

Nikdo nesmí být nucen k církevnímu úkonu nebo obřadu nebo k účasti na náboženské výchově nebo k užívání náboženské formy přísahy.

ČLÁNEK 137.

Státní církev není.

Právo sdružovat se v náboženských společnostech je zaručeno. Spojování náboženských společností uvnitř říšského zřízení není podrobena žádným omezením.

Každá náboženská společnost upravuje a spravuje své věci samostatně v rámci zákonů platných pro všechny. Propůjčuje své úřady bez spolupůsobení státu nebo občanské obce.

Náboženské společnosti nabývají způsobilosti k právům podle obecných předpisů občanského práva.

Náboženské společnosti zůstávají korporacemi veřejného práva, pokud jimi byly dosud. Jiné náboženské společnosti mají, žádají-li o to, zaručena stejná práva, poskytují-li svou organizací a počtem členů záruku trvání. Spojí-li se více takových veřejnoprávních náboženských společností ve svaz, je i tento svaz veřejnoprávní korporací.

Náboženské společnosti, které jsou korporacemi veřejného práva, jsou oprávněny vybírat daně na základě občanských daňových listin podle ustanovení zemského práva.

Náboženským společnostem jsou postavena na roveň sdružení, jež si vytkla za úkol společné vyznávání světového názoru.

Pokud provedení těchto ustanovení vyžaduje další úpravy, náleží tato úprava zemskému zákonodárství.

ČLÁNEK 138.

Státní příspěvky náboženským společnostem, vyplývající ze zákona, smlouvy nebo ze zvláštních právních nároků, jsou zemským zákonodárstvím zrušeny. Zásady k tomu stanoví říše.

Vlastnictví a jiná práva náboženských společností a náboženských spolků vůči jejich ústavům, nadacím a jinému majetku, určenému pro náboženské, vyučovací a dobročinné účely, jsou zaručena.

ČLÁNEK 139.

Neděle a státem uznané svátky zůstávají zákonem chráněny jako dny pracovního klidu a duševního odpočinku.

ČLÁNEK 141.

Pro potřeby bohoslužeb a duchovní péče v armádě, nemocnicích, trestních nebo jiných veřejných ústavech je náboženským společnostem povolen výkon náboženských úkonů, přičemž je třeba se vyhnout jakémukoli přinucení.